

კონცეპტი ქალი ქართულ და ინგლისურ ფრაზეოლოგიურ ერთეულებში

ციხისთავი ანა

იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი

DOI: <https://doi.org/10.52340/tuw.2022.12>

აბსტრაქტი. თანამედროვე კულტუროლოგიური და ლინგვოკულტუროლოგიური მიდგომა კონცეპტისადმი, უწინარეს ყოვლისა, სულიერი ღირებულების ცნებად მიიჩნევს მას. „კონცეპტები, როგორც მენტალური ერთეულები, არამარტო გაიაზრებიან, არამედ განიცდებიან კიდევ, უფრო ზუსტად, მათ მიმართ ვლინდება სიმპათიისა და ანტიპათიის ემოციური მიმართება,“ - აღნიშნავს სტეპანოვი. კონცეპტი წარმოდგენილია მთელი რიგი ენობრივი სინონიმებით, თემატური ველებით, ანდაზებით, ფოლკლორული და ლიტერატურული სიუჟეტებით, ქცევის სტერეოტიპებით, მატერიალური კულტურის საგნებითა და სხვ., რაც მიუთითებს შესაბამისი კონცეპტების მნიშვნელოვნებაზე ადამიანის ცხოვრებაში.

ამგვარ კონცეპტთა ერთობლიობა ქმნის ენის კონცეპტურ სფეროს, სადაც ინტეგრირებულია ერის კულტურა, ანუ იგი წარმოადგენს ენობრივ-კულტურულ ცოდნათა ერთობლიობას. კონცეპტოსფეროდან კი იგება ენის მფლობელის მსოფლხედვა.

მოცემული ანალიზის ფარგლებში განვიხილავთ კონცეპტს - ქალი.

მოგეხსენებათ, ვცხოვრობთ ფემინიზმის ხანაში. რაც არ უნდა მოულოდნელი იყოს, ბუნებრივი ტემპით სამყარო თითქოს მატრიარქატისკენ მიილტვის, თუმცა არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ ეს პროცესი ამდენად აქტიური როდი იყო ყოველთვის. ამ მხრივ საინტერესოა, რას ფიქრობდნენ წინათ მოცემული საკითხის ირგვლივ. ქალის როლსა და ფუნქცია-მოვალეობებზე წარმოდგენას ისტორიულ ჭრილში ჩვენამდე მოღწეული ფრაზეოლოგიზმები გვიქმნის.

საკვლევი მასალა მოიცავს ანდაზების ნიმუშებს, როგორც ქართული, ისე ინგლისური ენიდან. ფრაზეოლოგიური ერთეულების შედარება-შეპირისპირების შედეგად საშუალება გვაქვს, შევაფასოთ ორი კულტურის განვითარება ეპოქალურ დონეზე და გამოვკვეთოთ მათ შორის არსებული მსგავსება-განსხვავებები, რაც მეტწილად ქალის მიმართ დამოკიდებულების სახითაა გამოხატული; ცალკეულ შემთხვევაში კი მინიშნებასაც იძლევა დისკრიმინაციული მიდგომის შეცვლისკენ.

გარდა ამისა, გავიაზრებთ ქალის რომელ თვისებებზე ამახვილებს ყურადღებას სხვადასხვა ავტორი. კვლევის მიზანია, გავიაზროთ, თუ რა როლს ასრულებდა ქალი ქართულ და დასავლურ კულტურაში წარსულში და დღეს ამ მხრივ რა ვითარებაა.

პასუხი გაეცემა ასევე კითხვას, თუ რა შედეგი გამოიღო ორი კულტურის არაერთგვაროვანმა დამოკიდებულებამ ქალის მიმართ.

წარმოდგენილი ნიმუშები ინტერესს იწვევს არა მხოლოდ თემატიკით, არამედ სემანტიკურადაც, ვინაიდან მათში ამ მხრივ მრავალფეროვნება იკვეთება.

საკვანძო სიტყვები: კონცეპტი, ანდაზა, ქალი, კულტურა, მიდგომა.

შესავალი.

დღევანდელ რეალობაში აქტიურად ჟღერს სიტყვა „გენდერი“. ტერმინი ფართოდ აიტაცა მასმედია და მეტნაკლებად მის ირგვლივ ტრიალებს თანამედროვე ჟურნალისტიკა. ტელევიზიები განსაკუთრებულ აქცენტს აკეთებენ გენდერულ თანასწორობასა თუ უთანასწორობაზე. იმისათვის, რომ ცალკეული მაუწყებლობები გაემიჯნონ ე.წ. სტერეოტიპებს და მეტად წარმოაჩინონ ქალის როლი თანამედროვე სამყაროში, ფორმატიდან გამომდინარე სულ უფრო ხშირად ვუყურებთ ისეთ გადაცემებს, სადაც მთავარ როლში ქალი იმყოფება.

გენდერულ როლებს საზოგადოების სოციო-კულტურული თავისებურებები განაპირობებს. ზოგიერთ კულტურაში გენდერს ბიოლოგიურ სქესთან მჭიდრო კავშირი აქვს, მათ შორისაა საქართველოც. ასეთ კულტურებში მიჩნეულია, რომ სტერეოტიპულად მასკულიზური ქცევები მხოლოდ მამაკაცებისთვისაა დამახასიათებელი და მისასაღმებელი, ხოლო სტერეოტიპულად ფემინური ქცევები - მხოლოდ ქალებისათვის. მიაჩნიათ, რომ გენდერული როლები ქალისა და მამაკაცის ისეთ ბიოლოგიურ თავისებურებებს ემყარება, როგორებიცაა ფიზიკური მონაცემები ან რეპროდუქციული უნარები. შესაბამისად, მიიჩნევენ, რომ ქალებისთვის ბიოლოგიურადაა დამახასიათებელი მზრუნველობით-აღმზრდელობითი უნარები, მამაკაცებისათვის კი - აგრესიული, ლიდერული ქცევა. პატრიარქალურ საზოგადოებებში ოჯახში ფუნქციების გადანაწილება ეფუძნება სწორედ ასეთ წინასწარ ჩამოყალიბებულ გენდერულ როლებს.

გენდერული როლებისათვის დამახასიათებელია არა თანასწორობა, არამედ იერარქიულობა. ის როლები, რომლებიც სტერეოტიპულად ქალის მახასიათებლად აღიქმება, გაუფასურებულია, ხოლო მამაკაცისა - დაფასებული. მაგალითად, გენდერული როლების დაყოფის ნაყოფია რომ ქალის მიერ გაწეული საშინაო შრომა გაუფასურებულია, ხოლო კაცის მიერ სახლის გარეთ გაწეული შრომა დაფასებული და ანაზღაურებადი. ასევე, ხშირად მიაჩნიათ, რომ მამაკაცები ჭკვიანები არიან, ქალებს კი ნაკლები ინტელექტუალური შესაძლებლობები აქვთ და სხვა.

მსჯელობა.

ჩვენი საამაყო საუნჯე ჩვენი ტრადიციებია, რომელზეც მყარად დგას ქვეყანა. აქედან გამომდინარე, რთულია თანამედროვე სამყაროს სპეციფიკასთან სინთეზი და მშვიდობიანი თანაარსებობა. სირთულე მდგომარეობს იმაში, რომ უნდა შევინარჩუნოთ ჩვენამდე მოღწეული ფასეულობანი და ახალსაც გავულოთ კარი, ოღონდ ისე, რომ ამ ქმედებით ჩვენი ორგანული გარდაქმნა არ მოხდეს. საზოგადოების აზრის ორპოლუსიანობას ახლისა და ძველის ჭიდილი განაპირობებს.

მიუხედავად იმისა, რომ ქალის საზოგადოებაში ინტეგრაცია გასულ საუკუნეებთან შედარებით ბევრად წარმატებულად ხდება, ჯერ კიდევ გადაულახავია ოჯახის ინსტიტუტი ტრადიციული გაგებით საქართველოსა და მსგავს სახელმწიფოებში. ცხადია, მისასალმებელია, რომ ვახერხებთ შევინარჩუნოთ წინაპართაგან ჩვენამდე მოღწეული ღირებულებები, თუმცა, ეს იმას როდი ნიშნავს, რომ მენტალიტეტი და ნორმები, რაც საზოგადოებაში არსებობს, დოგმაა და მისი კორექტირება აუცილებლად ერის დეგრადაციას მოასწავებს. ამოსავალი ამ ვითარებაში არის ის, რომ არ უნდა დაგვავიწყდეს საიდან მოვდივართ, თუმცა, არც ის უნდა უგულებელვყოთ, რომ ეპოქალურ ცვლილებას განვითარებაც ახლავს თან და უნდა მოვახერხოთ გონივრულად (და არა ზღვარგადასულად) მხარი ავუბათ ამ პროცესს.

ახლა კი, რაც შეეხება მოცემული თემის ირგვლივ თავმოყრილ ფრაზეოლოგიურ ერთეულებს, მაგალითად:

1. ზოგსა კაცსა კაცი ჰქვია ზოგსა კიდე კაცუნაო, ზოგ დედაკაცს დედაკაცი ზოგსაც დედაკაცუნაო.
2. ოჯახის ძლიერება ქალის ჭკუაზე და კაცის ჯიბეზე ჰკიდია.
3. ქალი მორცხვი, ვაჟი ხასი, ორივე კი - ქვეყნის ფასი.
4. ქალს ამშვენებს სიდარბაისლე და სიტყვაძვირობაო.
5. ძალღი ბოლომდე ერთგულია, ქალი - შემთხვევამდეო.
6. არ ვარგა ქალი მეჭორე, სოფლად – ვაჟკაცი მკვებარა.
7. არა მწამს რა დიაცისა, არცა მოწმენდილი ცისა.
8. ბიჭი ის არის, ვინც ორი შაურით აჭმევს ცოლს პურსაო.
9. გოგოს ნაკეთი სამხარი, ბიჭის მომკილი ყანაო.
10. კარგი ქალის ქმარს საგზალი არ უნდა...

თუ კარგად დავაკვირდებით მოცემულ გამონათქვამებს, შევნიშნავთ, რომ ქალის მახასიათებლები და როლი ტრადიციული გაგებით შემდეგნაირად შეიძლება გავიგოთ: ქალი ოჯახის ბურჯია, ოჯახის სიძლიერეს უზრუნველყოფს საკუთარი მოხერხებულობით, გონებამახვილობით და გამჭრიახობით. მისი უმთავრესი ფუნქცია არის კარგი დიასახლისობა - მეუღლის დაპურება, მისთვის საგზლის მომზადება, ხოლო ოჯახის მარჩენალი აუცილებლად მამაკაცია, რომლის სიძლიერეც იმაში მდგომარეობს, რომ ახერხებს ოჯახის ყოფითი მოთხოვნილებანი საკუთარი გარჯით დააკმაყოფილოს, მას აგრეთვე აგრარული საქმიანობის გაძღოლის უნარიც უნდა გააჩნდეს, მაშინ როდესაც ქალი, ასე ვთქვათ, კერაზეა მიმაგრებული და საშინაო საქმეებს ადევენებს თვალყურს.

იმისათვის, რომ ბუნების ბალანსი არ დაირღვეს, მკვეთრად განსაზღვრული მხარეები იკვეთება ფრაზეოლოგიზმებში, ანუ მოთხოვნები წარმოჩინდება ორივე სქესთან მიმართებით. კერძოდ, ის, რომ ქალისთვის აუცილებელ მახასიათებლად **ცნობისმოყვარეობა** მიიჩნევა, თუმცა ამის მიუხედავად, მას **სიდარბაისლე, თავმდაბლობა, კდემა, მოკრძალება და სიტყვაძვირობა** მოეთხოვება, ანუ უხეშად რომ ვთქვათ, საკუთარი გონიერება უნდა კარნახობდეს ოქროს სადარი დუმილი ამჯობინოს თუ ქებული ვერცხლის ტოლფასი ბრძნად მეტყველება. კიდევ ერთ უარყოფით მომენტს უნდა გაესვას ხაზი - „**ძალღი ბოლომდე ერთგულია, ქალი -**

შემთხვევამდეო.“ ამ გამონათქვამის ავტორი, თითქოს, მიგვანიშნებს, რომ ერთგულების დამრღვევი მხოლოდ ქალი თუ შეიძლება იყოს და ამ გაგებით იგი ცხოველზე უარესიც კია. საყურადღებოა ის ფაქტიც, რომ უნდობლობა ჩანს ქალის, როგორც ცოცხალი არსების მიმართ. ეს არცაა გასაკვირი, ვინაიდან ამ ყველაფრის დასაბამი ქრისტიანული თქმულებაა ადამისა და ევას შესახებ, რომელიც გვაწვდის ინფორმაციას, რომ სწორედ მიმნდობმა ბუნებამ დალუპა ადამი და მისი მოდგმა, მან ქალს დაუჯერა და ეჭვი არ შეიტანა მის მაცდუნებელ ბუნებაში, რამაც მათთვის სამოთხის კარი დახურა.

მოცემული ანდაზები საინტერესოა აგრეთვე შედგენილობის თვალსაზრისით. ქალის სინონიმებად შემოთავაზებულია ისეთი ლექსიკური ერთეულები, როგორცაა: **დედაკაცი, დიაცი, ცოლი, გოგო.** შედგენილობის მიხედვით ვხვდებით, როგორც მარტივ (დიაცი, ცოლი, გოგო), ასევე რთულ ფუძესაც - დედაკაცი - იგი თხზვის შედეგად მიღებული კომპოზიცია, რომელიც, თავის მხრივ, ორ მარტივ ფუძეს დედას და კაცს აერთიანებს. შინაარსობრივად ეს კომპოზიტი არანაკლებ საინტერესოა. იგი კვლავ ისტორიული წიაღისკენ მიგვაბრუნებს. მომხდური მტრის მუდმივი თარეშის გამო მამაკაცები იძულებულები იყვნენ, ქვეყნის და ოჯახის დასაცავად ბრძოლის ველზე წასულიყვნენ, ამიტომ ქალი მარტო რჩებოდა სახლში შვილების და ოჯახის საპატრონოდ, იგი თანადროულად მამაკაცის ფუნქციასაც ითავსებდა, უძღვებოდა სამეურნეო საქმიანობას და ასევე ასრულებდა უმთავრეს მოვალეობას შვილების წინაშე - მათ ჩამოყალიბებას ისეთ ადამიანებად, რომელნიც პატრიოტიზმით არიან გამსჭვალულნი. ქალის დასახასიათებლად ანდაზის ავტორი იყენებს ისეთი ტროპის სახეს, როგორცაა ეპითეტი: **მორცხვი, დარბაისელი, სიტყვაძვირი, მეჭორე, კარგი.** ქალის ერთგულებას ძალის ერთგულებას უპირისპირებს, აქცენტი კეთდება ისეთ თვისებებზე, ურომლისოდაც სამაგალითო ქალი წარმოდგენელია. კერძოდ: **ჭკუა, ძლიერება, სიმორცხვე, სიდინჯე, კარგი დიასახლისობა.** ერთ-ერთი ფრაზეოლოგიური ერთეული, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ირიბად ქალის მიმართ უნდობლობაზეც ამახვილებს ყურადღებას. თუ შევაჯამებთ, კონტექსტუალურად ქალის მიმართ მეტწილად პოზიტიური დამოკიდებულება ჩანს მათში.

შეგვიძლია აღვნიშნოთ, რომ ბუნებისგან ქალსაც და კაცსაც მინიჭებული აქვს უპირველესი მოვალეობანი, თუმცა ეს არ გამოირიცხავს, რომ მათ ეს როლები ერთმანეთს შეუთავსონ, დღევანდელი რეალობა ამის შესანიშნავი დასტურია. ქალი სოციო-კულტურული ყოფის სხვადასხვა სფეროში გაჩნდა. წარმოდგენელია, მხოლოდ საგანმანათლებლო ან კულტურული სფერო იყოს მისი მოღვაწეობის ასპარეზი. ქალმა მოახერხა და გაძლიერდა, თამამად იცავს საკუთარ უფლებებს, ხმა აიმაღლა უთანასწორობის წინაშე და, აგერ უკვე რა ხანია, ცდილობს დაამტკიცოს - უპირატესობას მხოლოდ ფიზიკური მონაცემები როდი განაპირობებს, გონებრივად შეუძლია მას კონკურენცია გაუწიოს მამრობით სქესს, მონაწილეობა მიიღოს პოლიტიკურ აქტივობებში, მოსინჯოს ძალები მძლეოსნობაში, სპორტში, ან ნებისმიერ სხვა სფეროში, რომელიც ტრადიციული გაგებით მამრობითი სქესის ინტერესის საგნადაა მიჩნეული. მთავარ შეცდომას ადამიანები კი მაშინ ვუშვებთ,

როდესაც საკუთარი ინტერესების და დამოკიდებულების განზოგადებას ვახდენთ, ქვეცნობიერად გვიყალიბდება აზრი, რომ ის, რაც წარმოდგენილი და უინტერესოა ჩვენთვის, როგორც კონკრეტული სქესის წარმომადგენლისთვის, ანალოგიურად უნდა მეორედობდეს იდენტური სქესის მქონე პიროვნებისთვისაც. სწორედ აქედან იწყება პრობლემა, ამ მომენტში გვაზიწყდება, რომ ადგილი აქვს განსხვავებულობას და ყველა ადამიანი ერთ ყალიბს ნამდვილად არ ერგება.

მნიშვნელოვანია თანასწორობის გააზრება იდეური და არა ფიზიკური გაგებით.

მოცემული თემის ირგვლივ საინტერესო ცნობებს ინგლისურ ენაში გაბნეული ფრაზეოლოგიური ერთეულებიც იძლევა.

პატრილინარული საზოგადოების არსებობის პირობებში, კაცები საზოგადოების ცენტრად იქცნენ. დასავლეთ და აღმოსავლეთ ქვეყნების ისტორიაში ქალი პოზიციურად მეტად დაბალ საფეხურზე იდგა, ამასთანავე საზოგადოების მხრიდან დისკრიმინირებული. ბიბლიის თანახმად ღმერთმა შექმნა ჯერ მამაკაცი და მიანიჭა მას დომინანცია მსოფლიოში. ქალი კი მხოლოდ მამაკაცის ნეკნი აღმოჩნდა. ინგლისურ ანდაზებში იკვეთება გენდერული ნიშნით მასკულინური დომინანციის საკითხი.

1. “A man of straw is worth of a woman of gold.”

ჩალის კაცი ოქროს ქალზე ღირებულია.

წარმოდგენილი ანდაზა ხაზს უსვამს იმ ფაქტს, რომ ქალი დაჩაგრული და შეურაცხყოფილია. იმ საზოგადოებაში, სადაც საფუძველი დაედო ამ ფრაზეოლოგიურ ერთეულს კაცი თუნდაც ჩალისა, ბევრად მეტად ფასობს, ვიდრე ოქროს ქალი. კვლავ და კვლავ, საზოგადოებისთვის ამოსავალი მასკულინური შოვინიზმია, მიუხედავად ნებისმიერი მანკიერებისა, რაც შეიძლება მამრობით სქესს გააჩნდეს.

2. “If the husband be not at home, there is nobody.”

თუ ქმარი არაა სახლში, მაშინ შინ არავინაა.

ყურადღება გავამახვილოთ მოცემულ ანდაზაზე, ქალი ამ შემთხვევაში იგნორირებულია, იგი არც კი მოიხსენიება გამონათქვამში, თუმცა ავტორი ირიბად მიგვანიშნებს საუბრის საგანზე. მამაკაცი (მეუღლე) ოჯახის და, ამასთანავე, საზოგადოების ბურჯია, მაშინ, როდესაც ქალი დაკავებულია ყველაზე უფრო დამღლეული და შრომატევადი საოჯახო საქმეებით, თუმცა კვლავ ვერ დაიმსახურა სათანადო პატივისცემა. თუ მამაკაცი, ქმარი არაა სახლში, მაშინ არავინ ყოფილა შინ. გამოდის, რომ ქალი გასათვალისწინებელი და საყურადღებო სუბიექტი არც ყოფილა მთქმელისთვის. აქვე ჩანს აღმატებულობის განცდა, ავტორის სქესის გამოცნობა თავსატეხი ნამდვილად ვერ იქნება ანდაზაში გაჟღერებულ ტონზე თუ გავამახვილებთ ყურადღებას.

3. “Man, woman, and devil, are the three degrees of comparison.”

კაცი, ქალი და ეშმაკი შედარების სამი ხარისხია.

წარმოდგენილ ანდაზაში კვლავ კლასობრივ სტრუქტურაზეა აქცენტი გაკეთებული, ეს გამონათქვამი ადასტურებს, რომ მამაკაცი ყველა კლასიფიკაციის სათავეში ექცევა. უმაღლეს სოციალურ სტატუსს ავტორი მამაკაცს აკუთვნებს, შემდეგ

მოდის მდებდრობითი სქესი და ბოლოს ეშმაკი, ანუ ქალი მხოლოდ ეშმაკზე უკეთესია საზოგადოების სტრუქტურაში.

4. “Women are wavering as the wind.”

ქალი ქარივით მერყევი და არამდგრადია.

ამ გამონათქვამში ყურადღებას ვამახვილებთ ქალის ხასიათის არაერთგვაროვნებაზე. ქალის ხასიათი, რომ ქარივით არაპროგნოზირებადი და ცვალებადია დასავლური კულტურაც აღიარებს.

5. “Hell has no fury like a woman scorned.”

ჯოჯოხეთს არა ქვს იმდენი მრისხანება, რამდენიც დამცირებულ ქალს.

გამოთქმათა ავტორებს არც ქალის ხასიათის ის თვისება გამორჩენიანთ თვალთახედვიდან, რომელიც ამბობს, რომ ქალთან სიფრთხილესა საჭირო, განსაკუთრებით კი დამცირებულ და დაჩაგრულ ქალთან, ვინაიდან მის მრისხანებას საზღვარი არა აქვს. თვით ჯოჯოხეთიც კი ვერ გაეჯიბრება მის გაშმაგებას, როდესაც იგი ყველაზე ძვირფასი ადამიანისგანაა უარყოფილი და უკუგდებული.

6. “A silent woman is a gift from God”

მდუმარე ქალი ღვთის საჩუქარია

ქალის ხასიათის ამ თვისებას მის სიტყვაძუნწობას უპირისპირებენ. არაერთი ანდაზა ამბობს, რომ ქალს სიდარბაისლე, თავმდაბლობა, კდემა, მოკრძალება და სიტყვაძუნწობა მოეთხოვება.

7. “Men make houses, women make homes.”

მამაკაცები აგებენ სახლებს, ქალები კი ქმნიან კერას.

კაცის ვალდებულებად მიიჩნევა სახლის აგება და ოჯახის უზრუნველყოფა, თუმცა მხოლოდ ქალს შეუძლია აქციოს ეს საცხოვრისი ოჯახურ კერად საკუთარი მზრუნველობით, სითბოთი, მუდმივი კონტრიბუციით გაალამაზოს ეს სივრცე, შესძინოს მას კომფორტი და სიმყუდროვით აავსოს იგი.

8. “A worthy wife is the crown of her husband.”

ღირსეული ცოლი ქმრის გვირგვინია.

რაც შეეხება ღირსეულ ცოლად ყოფნას, მას სათნოება მართებს, ასევე პატივისცემა საკუთარი ოჯახის წინაშე, სიბრძნე და სულიერი სიძლიერე, რათა ქმარს შეეხიდოს, ზურგი გაუმაგროს, მოკრძალებულობით და გრაციოზულობით ხიბლი შესძინოს ოჯახურ ერთობას. ასე იქნება იგი ქმრისთვის სიამაყის, პატივისცემის, სიძლიერის, აღმატებულობის შთამაგონებელი. როგორც გვირგვინი ამშვენებს მეფეს და იგი მანიშნებელია მეფისადმი პატივისცემის, ასევეა ღირსეული ცოლიც, იგი ქმარს ამშვენებს, საკუთარი დამოკიდებულებით შვილებსაც მაგალითს აძლევს, რომ მას პატივი სცენ და დააფასონ.

9. Like mother, like daughter.

როგორც დედა ისე ქალიშვილი.

როგორცაა დედა, ისეთივეა შვილი, ასე სჯეროდათ და სწამდათ დასავლურ კულტურაში. მიაჩნდათ, რომ როგორი გარეგნობით, ინტერესებით, ქცევით, უნარებით და პიროვნული თვისებებითაც იქნებოდა დედა შემკული, ანალოგიურად იქნებოდა მისი ქალიშვილიც.

10. “You educate a man; you educate a man. You educate a woman; you educate a generation.”

ასწავლით მამაკაცს - ასწავლით მამაკაცს; ასწავლით ქალს - განათლებას აძლევთ თაობას;

ეს ანდაზა კი ყურადღებას ამახვილებს ქალის ძლიერებასა და მის როლზე თანამედროვე საზოგადოებაში. მას მნიშვნელოვანი ფუნქცია აქვს მინიჭებული, იგი მაგალითი უნდა იყოს მომავალი თაობის ქალებისთვის, მან უნდა აღზარდოს შვილები. ამასთან თუ გავითვალისწინებთ ისტორიულ სიტუაციას, ფრაზეოლოგიური ერთეულის საფუძველი ნათელი გახდება. მამაკაცები მეტწილად გასული იყვნენ სახლიდან საომრად, ქვეყნის და ოჯახის დასაცავად, ამიტომ ქალი იყო ის, ვინც ამგვარ ვითარებაში უძღვებოდა ოჯახს, ასრულებდა უმთავრეს როლს - შვილების აღზრდას, ამიტომ თუ დედას ექნებოდა შესაბამისი განათლება და ცოდნა, იგი ამ ყველაფერს გადასცემდა საკუთარ შვილებს, ისინი კი თავის მხრივ მომავალ თაობებს და ასე დაუსრულებლად.

ფრაზეოლოგიური ერთეულები საინტერესოა არა მხოლოდ კონტექსტუალურად, არამედ შედგენილობითაც, ვინაიდან ისინი ამა თუ იმ ენის მემკვიდრეობას წარმოგვიჩენს, წარმოდგენას გვიქმნის ენის განვითარების და აზროვნების დონეზე, მნიშვნელოვანი საკითხების მიმართ მათ მიდგომაზე. ერთიანობაში, ვეცნობით საზოგადოების ყველა მხარეს. ამ მიმართულებით ინგლისური ენა ძლიერ კონკურენციას ვერ გაუწევს ქართულს. როგორც შევნიშნეთ, ლექსიკური მარაგი მეტად შეკვეცილია, ქალის სინონიმურ ერთეულებად ვხვდებით ისეთ ლექსიკურ ერთეულებს, როგორიცაა: **woman, wife, daughter, mother** მაშინ, როდესაც ქართული ენა მრავალმხრივობას ავლენს. ეს ფაქტი ალბათ ინგლისური ენის პოლისემანტიკური ბუნებით აიხსნება, ლექსიკურმა სიმწირემ განაპირობა ობიექტური აუცილებლობა, რომ ცალკეულ სიტყვას მრავალი ცნება შეეფარებინა მის საფარველქვეშ. შედგენილობის მიხედვით ფუძე ყველა შემთხვევაში მარტივია. ქალის დახასიათებისას გამოყენებული ეპითეტები ასე გამოიყურება: **silent, scorned, gold, wavering, worthy**, უფრო მეტად უარყოფითი შინაარსის მქონე, ასევე ქალი შედარებულია **ემშაკთან და ქართან**, არასტაბილურობის და ცბიერების ნიშნად. სქესთა შორის მიმართებას თუ დავუკვირდებით, სასწორის პინა მამრობითი სქესის სასარგებლოდ იხრება. ანდაზები ქალისგან უფრო მეტად მორჩილებას, გონიერებას, სტაბილურობას და სიტყვამუნწობას მოითხოვს.

ენა საზოგადოების სარკეა, რაც გულისხმობს, რომ იგი ასახავს ერის ღირებულებებსა და რწმენის საგანს. მოცემული ანდაზები, როგორც ანარეკლი ინგლისური კულტურისა, გამოკვეთს დამოკიდებულებას ქალის მიმართ დროის მოცემულ მონაკვეთში, ცალკეულ შემთხვევაში მინიშნებასაც იძლევა დისკრიმინაციული მიდგომის შეცვლისკენ.

დასკვნა.

ამრიგად, თუ დავუკვირდებით, გამოთქმათა უმრავლესობა უარყოფით ჭრილში ასახავს ქალის, როგორც კონცეპტის საკითხს, მის სისუსტესა და უნდობლობაზე

უფრო ამახვილებს ყურადღებას, ვიდრე შრომისმოყვარეობასა თუ სიბრძნეზე. ისტორიულ წიაღს თუ მივუბრუნდებით, ქალის უმთავრესი და ერთადერთი როლი ყოფითი ცხოვრებით შემოიფარგლებოდა, ამიტომ არ უნდა გაგვიკვირდეს, რომ შინაგანი პროტესტი, რაც მას დროის სვლასთან ერთად ემატებოდა, მით უფრო ამწიფებდა გამოხატვის სურვილს. ეპოქალურ ჭრილში დანახულმა უსამართლობის და ჩაგვრის გრძნობამ განაპირობა დისკრიმინაციული ფონის შექმნა. აქედან გამომდინარე, სავარაუდოა, რომ დასავლეთში ფემინისტური ტალღა ამ მოვლენათა პარალელურად მომწიფდა და იფეთქა კიდევ დღესდღეობით. არცაა გასაკვირი, რომ ფემინიზმმა ასე ფართოდ მოიკიდა ფეხი თანამედროვე სამყაროში, საუკუნეების განმავლობაში მოთმენილი უთანასწორობა თუ გენდერული ნიშნით ჩაგვრა დასავლეთის კულტურისთვის დღეს უკვე მიუღებელია.

ფემინისტური მოძრაობის იდეოლოგია აქტიურად იჭრება ქართულ რეალობაშიც. პასუხი იმისა, თუ რატომ არ გაჩნდა ეს წინააღმდეგობრივი მოძრაობა საქართველოში თვით ფრაზეოლოგიურ ერთეულებში იმალება, რომელიც გვიჩვენებს, რომ ქალი საქართველოში სხვა სიმაღლეზე აყვანილი, დაფასებული; მას სხვადასხვა როლი აკისრია საზოგადოებაში დედის, მეუღლის, შვილის სახით და მოწიწება, კდემა მართებს ერს მის წინაშე, ვინაიდან მისი უზადო ღვაწლი შეუფასებელია. აქ მთავარი მომენტი საყურადღებო, რომ ქალია ოჯახის შემოქმედი, ქვეყნის ძლიერება კი სწორედ ოჯახის სიწმინდეზე დგას. ამ ვითარების ფონზე, ქალი საკუთარ რთულ ხვედრს ეგუებოდა, ვინაიდან იცოდა, რომ მისი შრომა ნაყოფს აუცილებლად გამოიღებდა. მისი მდუმარება განპირობებული იყო დაფასებულობის განცდით, ის გრძნობდა პატივისცემას და მაღლიერებას ერის მხრიდან, ამიტომ პროტესტის გასაღვივებლად არ ჰქონდა ისეთივე მოტივი, რაც ქალს დასავლეთში.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- 1) ომიადე, ს. (2006). ქართული დისკურსის ლინგვოკულტურულ შემადგენელთა სტრუქტურა, სემანტიკა და ფუნქციონირება. სადისერტაციო ნაშრომი. თბილისი: არნ. ჩიქობავას ენათმეცნიერების ინსტიტუტი.
- 2) Speake, J. (2007). The Oxford Dictionary of Proverbs, 5th edition. Oxford: Oxford University Press.
- 3) [გენდერული როლები და ადგილი ოჯახში | სამოქალაქო განათლება ყველასთვის \(civiceducation.ge\)](http://civiceducation.ge)
- 4) <https://www.dictionary.com/browse/hell-hath-no-fury-like-a-woman-scorned>
- 5) <https://www.geneva.edu/blog/biblical-wisdom/proverbs-12-4>
- 6) <https://www.goodreads.com/quotes/37892-you-educate-a-man-you-educate-a-man-you-educate/>
- 7) <https://www.idlehearts.com/292824/man-straw-worth-woman-gold>
- 8) <https://www.idlehearts.com/310946/man-woman-devil-three-degrees-comparison>
- 9) <https://kids.ge/saying?id=148>
- 10) <https://kids.ge/saying?id=173>
- 11) <https://kids.ge/saying?id=683>

- 12) <https://kids.ge/saying?id=1408>
- 13) <https://kids.ge/saying?id=1843>
- 14) <https://kids.ge/saying?id=2900>
- 15) <https://kids.ge/saying?id=3887>
- 16) <https://kids.ge/saying?id=3910>
- 17) <https://kids.ge/saying?id=4549>

Concept of Woman in Georgian and English Phraseological Units

Tsikhistavi Ana

Iakob Gogebashvili Telavi State University

Abstract

The modern culturological and linguocultural approach to the concept considers it, first of all, as a concept of spiritual value. "Concepts, as mental units, are not only understood, but also incurred, more precisely, there is an emotional attitude of sympathy and antipathy towards them," Stepanov said. The concept is represented by a number of linguistic synonyms, thematic fields, proverbs, folklore and literary stories, behavioral stereotypes, material culture objects, etc., which indicate the importance of relevant concepts in human life.

The combination of such concepts creates a conceptual field of language, where the culture of the nation is integrated, I.e. it is a combination of linguistic and cultural knowledge. From the conceptual sphere one learns the worldview of the language owner.

Given paper discusses the concept of woman.

We live in an age of feminism. Unexpectedly, the world seems to be moving towards matriarchy at a natural pace, but we must not forget that this process has not always been so active. In this regard, it is interesting what they thought about the previous issue. The representation of women's role and function-duties in the historical context is formed by the expressions that have come down to us.

The study material includes samples of ten proverbs from both Georgian and English. By comparing and contrasting phraseological units, we have the opportunity to evaluate the development of two cultures at the epoch-making level and to identify the similarities and differences between them, which are mostly manifested in the form of attitudes towards women. In some cases, it even hints at a change in the discriminatory approach.

Moreover, we will understand which qualities of a woman are emphasized by different authors. The aim of the research is to understand the role of women in Georgian and Western culture in the past and the current situation in this regard. The answer will also be given to the question of what was the result of the nonhomogenous attitudes of the two cultures towards women.

The presented samples are of interest not only thematically, but also semantically, as they show diversity in this regard.

Key Words: Concept, Proverb, Woman, Culture, Attitude.